

Advies metermarkt kleinverbruikers

Dienst uitvoering en toezicht Energie
Den Haag, 19 mei 2004

Team:
Lars Groenhuijse
Dennis Hesseling

1	SAMENVATTING EN CONCLUSIES.....	3
2	INLEIDING	4
3	VERLAGING TRANSPORTTARIEVEN	6
4	PRIJSONTWIKKELING OP DE METERMARKT	7
5	NIEUWE TOETREDERS EN SWITCHGEDRAG AFNEMERS.....	11
6	CONCURRENTIEBELEMMERENDE VOORWAARDEN.....	13
7	REGELGEVING DTE.....	14
8	ADVIES BELEID.....	16
9	BIJLAGE 1; VERZOEK VAN MEZ AAN DTE, 5 MAART 2004	19
10	BIJLAGE 2: ENQUÊTE NETBEHEERDERS ELEKTRICITEIT	21
11	BIJLAGE 3: ENQUÊTE NETBEHEERDERS GAS.....	23
12	BIJLAGE 4: ENQUÊTE NIEUWE TOETREDERS	24

1 Samenvatting en conclusies

Door MEZ is aan DTe advies gevraagd over het functioneren van de metermarkt voor kleinverbruikers en de noodzaak om het beleid aan te passen. In dit advies wordt op beide zaken ingegaan.

Uit het door DTe uitgevoerde onderzoek komt naar voren dat de metermarkt voor kleinverbruikers op dit niet moment functioneert. Dit blijkt uit het feit dat:

1. de tarieven op de metermarkt elektriciteit in drie jaar met 57 procent en op de metermarkt gas in één jaar met 24 procent zijn gestegen. Dit duidt erop dat de tarieven niet blootstaan aan de tucht van een functionerende markt, want DTe acht het onwaarschijnlijk dat de huidige tarieven zijn gebaseerd op de kosten;
2. er geen nieuwe toetreders zijn op de markt voor meterdiensten voor kleinverbruikers. Dit duidt erop dat er dusdanig hoge toetredingsdrempels zijn dat potentiële toetreders de markt niet kunnen betreden; en
3. er weinig tot geen afnemers zijn gewicht van aanbieder. Dit duidt erop dat er dusdanige switchingskosten zijn dat afnemers niet tot switchen overgaan.

Door de karakteristieken van de metermarkt voor kleinverbruikers verwacht DTe dat deze markt op korte termijn ook niet zal functioneren. Deze karakteristieken zijn:

1. hoge switchingskosten voor consument;
2. weinig concurrerend product;
3. hoge kosten voor toetreder.

Op grond hiervan adviseert DTe de markt voor meterdiensten voor kleinverbruikers te reguleren, waarbij kan worden aangesloten bij de wijze van reguleren die wordt toegepast voor de aansluit- en transporttarieven voor netbeheerders. Om een mogelijke toekomstige ontwikkeling van de metermarkt te faciliteren adviseert DTe om de consument wel de mogelijkheid te laten om te kiezen voor een andere aanbieder.

2 Inleiding

De Minister van Economische Zaken (hierna: MEZ) heeft de Dienst uitvoering en toezicht Energie (hierna: DTe) op 5 maart 2004 per brief (zie bijlage 1) gevraagd te adviseren over de ontwikkelingen op de metermarkt voor kleinverbruikers elektriciteit en gas. In deze brief is een vijftal concrete vragen gesteld over ontwikkelingen op de metermarkt. Tevens is aan DTe een advies gevraagd aangaande het te volgen beleid op de metermarkt. Op vrijdag 14 mei 2004 is een concept van dit advies besproken met mevrouw mr. P.H.J. Smeets en mevrouw L.I. van den Broek van het Ministerie van Economische Zaken. Naar aanleiding van dit overleg is het advies op punten aangepast.

Tussen MEZ en DTe is de standaardlijn afgesproken dat adviezen openbaar worden gemaakt op een moment dat MEZ dit wenst. Met EZ is afgesproken dat ook bij dit advies deze lijn zal worden gehanteerd.

Voor de beantwoording van de vragen heeft DTe voor een deel gebruik gemaakt van reeds bij DTe beschikbare informatie. Dit betreft de informatie omtrent de kosten die uit de gereguleerde transporttarieven zijn gehaald bij het vrijkomen van de metermarkt. Echter, omdat DTe geen wettelijke taak heeft in de regulering van de metermarkt is geen informatie over de prijsontwikkeling en het switchgedrag van consumenten op deze markt beschikbaar. Hiertoe heeft DTe een enquête aan netbeheerders elektriciteit en gas en aan nieuwe toetreders op de markt gestuurd. Deze enquêtes zijn als bijlage bij dit advies gevoegd.

De adviesaanvraag van MEZ heeft betrekking op kleinverbruikers. Dit begrip is in de energiewereld niet éénduidig gedefinieerd. Echter onderstaande grenzen sluiten aan bij grenzen die in de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet) en de Gaswet (hierna: G-wet) ten behoeve van de regulering worden gehanteerd. In overleg met EZ is besloten deze grenzen ook in dit onderzoek toe te passen.

Tabel 1; definiëring kleinverbruiker

Elektriciteit	Afnemer met een aansluiting met capaciteit tot en met 3 * 80 A
Gas	Afnemer met een jaarlijks verbruik tot 170.000 m ³

In dit advies worden achtereenvolgens de vijf door MEZ gestelde vragen beantwoord, waarbij tevens wordt ingegaan op de wijze waarop tot het antwoord is gekomen. Tenslotte wordt, mede

aan de hand van het door DTe uitgevoerde onderzoek, een advies aan MEZ gegeven omtrent het te voeren beleid op de metermarkt voor kleinverbruikers.

3 Verlaging transporttarieven

MEZ heeft verzocht om inzicht in de kosten die uit de gereguleerde transporttarieven van de netbeheerders zijn gehaald bij het vrijkomen van de markt voor meterdiensten. Op grond van de E-wet behoren meterdiensten niet tot het door DTe gereguleerde domein. Derhalve dienen de kosten van deze diensten (het beschikbaarstellen van een meter en het uitlezen van de meter) niet gedekt te worden door de door DTe gereguleerde transport- en aansluittarieven. Dit is derhalve ook niet het geval. De transport- en aansluittarieven zijn opgesteld met inachtneming van de TarievenCode. In deze TarievenCode staat welke componenten door de tarieven gedekt dienen te worden. Kosten van meterdiensten maken hiervan geen deel uit. Netbeheerders hebben aan DTe een opgave gedaan, vergezeld van een goedkeurende accountantsverklaring, van de kosten die op grond van de TarievenCode door de gereguleerde tarieven gedekt mogen worden.

Het is echter niet mogelijk inzicht te verschaffen in de hoogte van de kosten die verwijderd zijn uit de tarieven. Dit wordt veroorzaakt doordat bij de start van de liberalisering (2000 voor elektriciteit en 2001 voor gas) sommige netbeheerders de kosten van meteropname reeds uit hun transporttarieven hadden verwijderd en andere niet. Van de netbeheerders die deze kosten reeds uit hun tarieven hadden gehaald is bij DTe niet bekend wat de omvang van deze kosten is, omdat hiervan nooit opgaaf aan DTe is gedaan. Enkel de kosten die op grond van de TarievenCode wel door de gereguleerde tarieven gedekt mogen worden zijn door deze netbeheerders aan DTe gerapporteerd.

Van een aantal netbeheerders hebben de kosten van meterdiensten tot 2002 per abuis onderdeel gevormd van de gereguleerde tarieven. Echter, in 2002 zijn de gereguleerde tarieven met terugwerkende kracht voor alle netbeheerders zodanig gecorrigeerd dat vanaf de start van de liberalisering meterkosten geen deel meer uitmaken van de gereguleerde tarieven. Ten behoeve van het verwijderen van deze kosten hebben de betreffende netbeheerders opgaaf gedaan van de omvang deze kosten. Derhalve is de omvang van de meterkosten van deze netbeheerders bij DTe bekend. Echter, door het ontbreken van inzicht in de omvang van de kosten bij alle netbeheerders, is het niet mogelijk om voor de sector een gemiddelde te bepalen dat vergelijkbaar is met de resultaten uit het vervolg van dit onderzoek. Derhalve worden deze hier niet vermeld.

De aansluit- en transporttarieven zijn dus feitelijk vanaf het begin van de regulering zonder meterkosten. Tegen de besluiten waarin deze tarieven zijn vastgesteld staat geen bezwaar of beroep meer open. De tarieven hebben derhalve formele rechtskracht.

4 Prijsontwikkeling op de metermarkt

Inleiding

MEZ heeft aan DTe de vraag gesteld hoe de prijzen op de metermarkt zich sinds de vrijmaking ervan hebben ontwikkeld. De metermarkten voor elektriciteit en gas zijn vrijgemaakt op respectievelijk 1 januari 2000 en 1 januari 2001. Zoals in hoofdstuk 3 is gesteld moeten op dat moment de kosten van de meter zelf en de kosten van het uitlezen van de meter uit de transporttarieven van de netbeheerders verwijderd dienen te zijn.

DTe heeft niet de wettelijke taak tarieven en voorwaarden voor de metermarkten van elektriciteit¹ en gas te reguleren. Na het verwijderen van de kosten van meters heeft DTe derhalve geen zicht meer op de ontwikkelingen die zich op deze markt hebben voorgedaan. Om dit inzicht te verkrijgen en daarmee de vragen van MEZ te kunnen beantwoorden heeft DTe een enquête aan de netbeheerders elektriciteit en gas toegestuurd (zie bijlage 2 en 3). In deze enquête is gevraagd naar de door hen gehanteerde tarieven voor kleinverbruikers voor het beschikbaar stellen en het uitlezen van de meter voor de jaren 2000 (electriciteit) of 2001 (gas) tot en met 2004. Tevens is gevraagd hoeveel afnemers, in het gebied waar de netbeheerder actief is, zijn gewicht naar een andere aanbieder.

Ten aanzien van elektriciteit zijn binnen het kleinverbruikersegment nog de volgende deelmarkten onderscheiden:

1. Afnemers met een aansluitcapaciteit groter dan 3* 25 A, enkel tarief;
2. Afnemers met een aansluitcapaciteit groter dan 3* 25 A dubbel tarief;
3. Afnemers met een aansluitcapaciteit kleiner dan 3* 25 A enkel tarief;
4. Afnemers met een aansluitcapaciteit kleiner dan 3* 25 A dubbel tarief.

Aan nieuwe toetreders² op de metermarkt is aangaande de tarieven dezelfde enquête toegestuurd. Tevens is hen gevraagd hoeveel afnemers in het kleinverbruikersegment zij in totaal hebben (zie bijlage 4).

---

¹ Een uitzondering hierop betreft het eventueel handhaven van artikel 16, eerste lid onder 3 van de E-wet. In dit artikel wordt bepaald dat een netbeheerder aan een afnemer op diens verzoek immer een meter beschikbaar dient te stellen. DTe heeft tot op heden hieromtrent niet hoeven op te treden. Tevens stelt DTe de MeetCode Elektriciteit vast met daarin de voorwaarden waaraan een meetinstallatie dient te voldoen.

² Zie hoofdstuk 5 voor de wijze waarop de nieuwe toetreders zijn bepaald.

Onderzoekresultaten

DTe heeft van alle netbeheerders elektriciteit een reactie ontvangen. 25 van de 26 netbeheerders gas hebben gereageerd. Niet in alle gevallen zijn alle data ingevuld. Netbeheerders hebben als redenen hiervoor opgegeven dat de data niet meer uit de boekhouding is te achterhalen of dat in een bepaalde periode nog geen tarief voor meterdiensten werd gehanteerd. Zoals reeds is gemeld zijn door een aantal netbeheerders gedurende een aantal jaren tarieven inclusief meterkosten gehanteerd. Achteraf zijn deze transporttarieven hier weliswaar voor gecorrigeerd, maar voor deze periode zijn als gevolg hiervan geen aparte tarieven voor meterdiensten beschikbaar. Dit betreft vooral de jaren 2000 (elektriciteit) en 2001 en 2002 (gas). Op grond hiervan zullen deze jaren in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten worden. Voor de overige jaren heeft DTe voldoende gegevens ontvangen om de prijsontwikkeling op betrouwbare wijze weer te kunnen geven.

In de enquête is verzocht een onderscheid aan te geven in tarieven voor het beschikbaarstellen van de meter en het uitlezen van de meter. Het overgrote deel van de netbeheerders heeft aangegeven dat dit onderscheid in hun tarifiering niet wordt gemaakt en beide diensten voor één tarief gezamenlijk aan te bieden. De resultaten zullen als gevolg hiervan ook gezamenlijk worden weergegeven.

Vier van de aangeschreven nieuwe toetreders hebben een reactie aan DTe gestuurd. In alle ontvangen reacties werd gesteld dat de markt voor kleinverbruikers niet werd bediend en dat er derhalve geen tarieven beschikbaar zijn. De hieronder weergegeven prijsontwikkeling is als gevolg hiervan enkel gebaseerd op de tarieven van netbeheerders

Elektriciteit

Voor de jaren 2001 tot en met 2004 heeft het gemiddelde door netbeheerders in rekening gebrachte tarief per jaar dat een afnemer voor meterdiensten elektriciteit betaalt de ontwikkeling doorgemaakt, die blijkt uit onderstaande tabel en grafiek³.

Tabel 2; tarieven meterdiensten elektriciteit in EUR per jaar

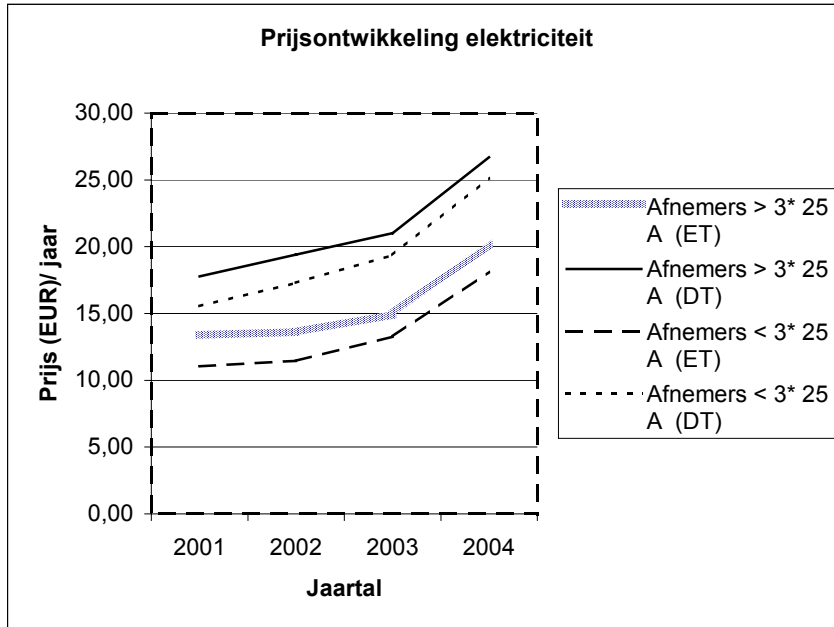
	2001	2002	2003	2004	% stijging
Afneemers > 3* 25 A (ET)	13,39	13,61	14,94	20,24	51
Afneemers > 3* 25 A (DT)	17,78	19,41	21,01	26,70	50
Afneemers < 3* 25 A (ET)	11,04	11,44	13,26	18,13	64
Afneemers < 3* 25 A (DT)	15,56	17,31	19,38	25,15	62

---

³ Ter bepaling van het gemiddelde zijn de tarieven door DTe gewogen naar aantal kleinverbruikers elektriciteit per netbeheerder in het jaar 2000.

Figuur 1; ontwikkeling tarieven meterdiensten elektriciteit in EUR per jaar

Uit deze resultaten blijkt dat de gemiddelde door netbeheerders gehanteerde tarieven voor meterdiensten elektriciteit in drie jaar met 57 procent zijn gestegen. Tevens blijkt dat de gemiddelde stijging in de tarieven per jaar toeneemt.

Gas

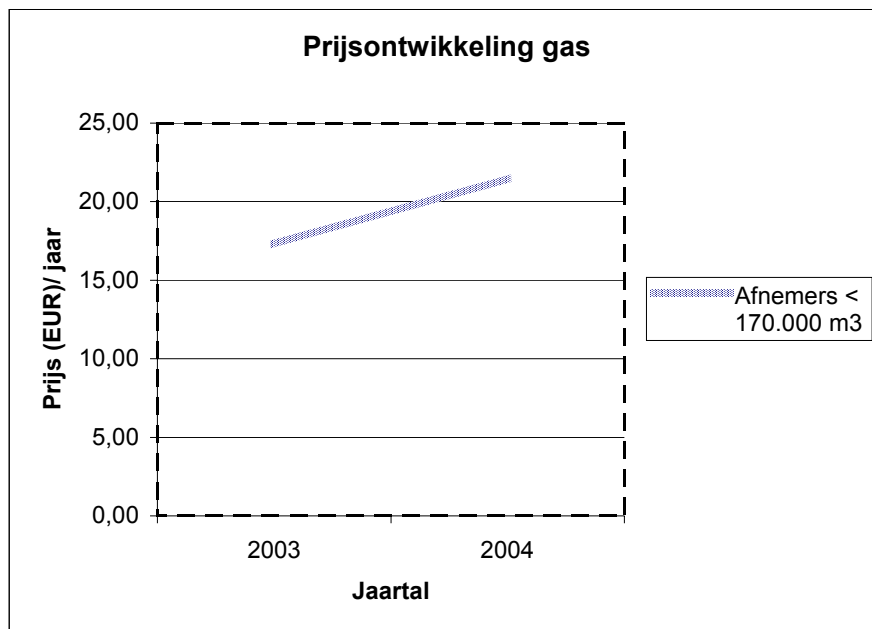
Voor de jaren 2003 tot en met 2004 heeft het gemiddelde tarief per jaar in Nederland dat een afnemer voor meterdiensten gas betaalt de ontwikkeling doorgemaakt, die blijkt uit onderstaande tabel en grafiek⁴.

Tabel 3; tarieven meterdiensten gas in EUR per jaar

	2003	2004	% stijging
Afnemers < 170.000 m3	17,27	21,49	24

⁴ Ter bepaling van het gemiddelde zijn de tarieven door DTe gewogen naar aantal kleinverbruikers gas per netbeheerder in het jaar 2000.

Figuur 2; ontwikkeling tarieven meterdiensten gas in EUR per jaar

Uit deze resultaten blijkt dat de gemiddelde door netbeheerders gehanteerde tarieven voor meterdiensten gas in één jaar met 24 procent zijn gestegen. Omdat slechts voor twee jaar gegevens beschikbaar zijn kunnen geen uitspraken over een toe of afnemende stijging worden gedaan.

5 Nieuwe toetreders en switchgedrag afnemers

MEZ heeft aan DTe gevraagd te onderzoeken hoeveel nieuwe toetreders er op de metermarkt zijn gekomen en hoeveel afnemers zijn geswitcht van aanbieder. Deze twee aspecten vormen een indicatie van de ontwikkeling van de markt.

Nieuwe toetreders

Ten aanzien van elektriciteit is bekend hoeveel nieuwe toetreders er op de markt zijn. Op grond van de MeetCode is het namelijk noodzakelijk dat een bedrijf dat zich op deze markt bevindt door TenneT erkend is. TenneT publiceert een lijst van erkende bedrijven⁵. In april 2004 waren er volgens deze lijst 8 nieuwe toetreders. De overige 13 bedrijven op de lijst vermelde gecertificeerde meetbedrijven betreffen netbeheerders of aan energiebedrijven gelieerde meetbedrijven. Deze worden niet als nieuwe toetreders tot de markt voor meterdiensten gerekend.

Voor het verrichten van meterdiensten op de gasmarkt zijn nog geen meetbedrijven erkend. Echter, volgens mondelinge opgave van een medewerker van de EnergieNed, opereren op de metermarkt voor gas grotendeels dezelfde bedrijven als op de metermarkt voor elektriciteit. De erkende bedrijven voor elektriciteit zijn derhalve tevens aangeschreven met het verzoek inzicht te geven in de door hen gehanteerde tarieven voor gas.

Van vier nieuwe toetreders op de metermarkt is een reactie ontvangen. Alle respondenten geven in hun reactie aan dat zij niet actief zijn op de markt voor kleinverbruikers. Hoewel DTe niet van alle meetbedrijven een reactie heeft ontvangen is het volgens DTe aannemelijk dat er geen nieuwe feitelijke toetreders op de metermarkt voor kleinverbruikers elektriciteit en gas zijn. Temeer omdat er geen sprake is van feitelijk geswitchte afnemers, zoals hieronder uiteen wordt gezet.

Geswitchte afnemers

Aan de netbeheerders is verzocht het aantal geswitchte afnemers te vermelden. Onder het aantal geswitchte afnemers wordt het aantal afnemers verstaan in het gebied van de netbeheerder dat van een ander dan de netbeheerder meetdiensten afneemt.

Een aantal netbeheerders heeft in zijn reactie aangegeven dat er weliswaar geswitchte afnemers zijn maar niet uit de administratie valt af te leiden of dit kleinverbruikers of grootverbruikers betreft. Een deel van de netbeheerders geeft aan dat switchgegevens niet op korte termijn te bepalen zijn. Navraag bij deze netbeheerders heeft geleerd dat er sprake is van hooguit enkele tientallen geswitchte afnemers in het kleinverbruikersegment

---

⁵ <http://www.tennet.nl>.

Het merendeel van de netbeheerders stelt dat geen afnemers in het kleinverbruikersegment gas en elektriciteit zijn geswitcht.

Twee netbeheerders hebben vermeld dat daadwerkelijk een substantieel aantal afnemers is geswitcht. In twee gevallen betrof het de situatie dat door de netbeheerder de meterdiensten zijn uitbesteed aan een aan de netbeheerder gelieerd meetbedrijf. Hoewel deze afnemers in principe aan de door DTe geformuleerde definitie van geswitchte afnemer voldoen, zullen deze afnemers in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten worden. Doel van dit onderzoek is het onderzoeken van het functioneren van de metermarkt. Eén van de indicatoren van een goed functionerende markt is het aantal afnemers dat een andere aanbieder dan de incumbent kiest. Bovenstaande groep afnemers heeft niet zelf gekozen, maar is “geswitcht” doordat de netbeheerder taken heeft uitbesteed.

6 Concurrentiebelemmerende voorwaarden

MEZ heeft gevraagd om inzicht in eventuele concurrentiebelemmerende voorwaarden die door netbeheerders worden gehanteerd. DTe is niet op de hoogte van concurrentie belemmerende voorwaarden die door netbeheerders worden gehanteerd. Het korte tijdsbestek waarin dit onderzoek dient te worden verricht biedt geen ruimte dit nader te onderzoeken.

7 Regelgeving DTe

MEZ heeft gevraagd welke verschillen er in regelgeving bestaan tussen elektriciteit in gas en welke mogelijke invloed dat heeft op de ontwikkeling van de metermarkt. In overleg met beleidsambtenaren van EZ is bepaald dat deze vraag betrekking heeft op de lagere regelgeving, die op grond van de E-wet en de G-wet door DTe, wordt vastgesteld. Ten aanzien van de regelgeving die door DTe wordt gehanteerd dient onderscheid gemaakt te worden tussen gas en elektriciteit. Op grond van de E-wet wordt ten aanzien van meterdiensten voor elektriciteit door DTe de MeetCode vastgesteld. Ten aanzien van meterdiensten voor gas worden door DTe geen nadere regels gesteld, omdat hiertoe de wettelijke bevoegdheid ontbreekt.

Elektriciteit

Op grond van artikel 31, eerste lid sub b stelt DTe de MeetCode vast. In deze code wordt bepaald aan welke eisen een meetbedrijf, een meetinstallatie en de uitwisseling van meetgegevens dient te voldoen. Door DTe worden geen andere eisen aan meterdiensten gesteld dan die in de MeetCode.

In het algemeen kan gesteld worden dat het instellen van regels waaraan een bedrijf dient te voldoen om tot een markt te mogen toetreden toetreding bemoeilijkt. Een toetreder dient zich namelijk in te spannen om aan de gestelde eisen te voldoen, teneinde aan de gestelde eisen te voldoen. Deze inspanningen kosten geld. Als gevolg hiervan zullen minder potentiële toetreders aan de gestelde eisen voldoen en tegelijkertijd een concurrerend product in de markt kunnen zetten. Het belang van toetreding dient echter afgewogen te worden tegen het belang van een goede kwaliteit van de dienstverlening. Zonder eisen aan het uitvoerende bedrijf én de geleverde diensten zal weliswaar de toetreding tot de markt hoger zijn, maar de kwaliteit van de dienstverlening kunnen dalen. In het geval de kwaliteit van de dienstverlening van een enkele aanbieder invloed heeft op het functioneren van de hele markt (netwerksectoren) zal de afweging vaker in het voordeel van meer eisen doorslaan.

In het geval van de metermarkt is het van groot belang dat het verbruik van afnemers op de juiste wijze wordt geregistreerd en verwerkt. Immers, op grond van deze gegevens vindt de afrekening tussen de leverancier van elektriciteit en de afnemer plaats. Als deze afrekening niet op de juiste wijze geschiedt als gevolg van foutieve meetdata, of als er onzekerheid bestaat bij marktpartijen omtrent de juistheid van de data, kan dit gevolgen hebben voor de ontwikkeling van de geliberaliseerde elektriciteitsmarkt. Als gevolg hiervan hebben de wetgever en DTe eisen gesteld aan bedrijven die opereren op de metermarkt voor elektriciteit.

Gas

Ten aanzien van gas heeft DTe geen wettelijke bevoegdheid tot het opstellen van regelgeving voor meterdiensten zoals bij elektriciteit het geval is. Wel is er een initiatief van EnergieNed tot het opstellen van een MeetCode gas. Als gevolg van het ontbreken van een wettelijke status is de MeetCode niet wettelijk handhaafbaar en geschiedt deelname op vrijwillige basis. De garanties voor een goede dienstverlening zijn daarmee lager.

In de I&I-wet⁶ is de mogelijkheid opgenomen voor een ministeriële regeling voor het stellen van voorwaarden aan het verrichten van meterdiensten op de gasmarkt.

---

⁶ Artikel 82, lid 6 onder c van de Nota van Wijziging van de Gaswet, Kamerstukken II, vergaderjaar 2003-2004, 29372 nr. 11, 23 februari 2004.

8 Advies beleid

MEZ heeft tevens aan DTe verzocht te adviseren of de resultaten van het onderzoek aanleiding vormen voor een beleidswijziging ten aanzien van de metermarkt voor kleinverbruikers. DTe is van mening dat dit het geval is. Dit zal hieronder worden toegelicht.

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat tot op heden:

1. de tarieven op de metermarkt elektriciteit in drie jaar met 57 procent en op de metermarkt gas in één jaar met 24 procent zijn gestegen. Dit duidt erop dat de tarieven niet blootstaan aan de tucht van een functionerende markt, want DTe acht het onwaarschijnlijk dat de huidige tarieven zijn gebaseerd op de kosten;
2. er geen nieuwe toetreders zijn op de markt voor meterdiensten voor kleinverbruikers. Dit duidt erop dat er dusdanig hoge toetredingsdrempels zijn dat potentiële toetreders de markt niet kunnen betreden; en
3. er weinig tot geen afnemers zijn geschicht van aanbieder. Dit duidt erop dat afnemers ofwel onbekend zijn met de mogelijkheden van switchen, ofwel dat er dusdanige switchingskosten zijn dat afnemers niet tot switchen overgaan.

Op grond hiervan concludeert DTe dat op dit moment de markt niet goed functioneert. Dit marktfalen kan in principe op twee manieren worden opgelost. Er kan of worden getracht om de markt beter te laten functioneren, of de markt kan worden gereguleerd. Op beide alternatieven zal hieronder worden ingegaan.

Markt beter laten functioneren

Het is mogelijk dat de metermarkt niet goed functioneert doordat er knelpunten zijn die relatief eenvoudig weg te nemen zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan gebrek van bewustzijn bij afnemers en potentiële aanbieders dat de metermarkt vrij. Het creëren van bewustzijn bij afnemers en aanbieders zou in dat geval de ontwikkeling van de metermarkt kunnen stimuleren. Echter, in het geval van de metermarkt voor kleinverbruikers is DTe van mening dat op dit moment het functioneren wordt belemmerd door meer structurele karakteristieken van de metermarkt voor kleinverbruikers. De redenen waarom DTe dit meent zullen hieronder worden toegelicht:

1. de totale kosten van meterdiensten van een kleinverbruiker zijn laag. De switchingskosten zijn echter hoog. Dit wordt veroorzaakt doordat een nieuwe meter moet worden aangeschaft en aangelegd en de oude meter dient te worden verwijderd. De terugverdientijd van een switch zal derhalve lang zijn. Consumenten zullen hierdoor niet geneigd zijn te switchen;
2. switchen van meetbedrijf zal een consument een weinig betere dienstverlening opleveren. Op dit moment worden kleinverbruikers éénmaal per jaar afgerekend op het volume elektriciteit en gas dat zij afnemen. Deze dienst wordt door netbeheerders op correcte wijze geleverd en

- een andere aanbieder zal naar verwachting weinig kunnen toevoegen aan de kwaliteit van de dienstverlening;
3. het zal voor een meetbedrijf lastig zijn een met de netbeheerder concurrerende meterdienst aan te bieden. De hoogte van hun tarieven dient substantieel lager te zijn dan de tarieven van de netbeheerder om de consument in staat te stellen de switchingskosten terug te verdienen. Het is de vraag of een toetreder hiertoe in staat is. Hij dient de kapitaalslasten van nieuwe meters te dragen, terwijl netbeheerders met de lasten van deels afgeschreven meters te maken hebben. Daarnaast zijn de meters voor netbeheerders grotendeels een sunk investment. Een netbeheerder kan tevens efficiënter de meters uitlezen, omdat hij veel afnemers in een gebied bedient.

Bovenstaande karakteristieken gelden in veel mindere mate voor de metermarkt voor grootverbruikers. Deze meters worden per dag uitgelezen en de meetdata wordt elektronisch doorgegeven aan de leverancier. In deze meters en de bijbehorende dienstverlening vindt innovatie plaats waarop geconcentreerd kan worden.

DTe ziet wel in dat bovenstaande karakteristieken in de toekomst kunnen veranderen. Dit kan onder andere worden veroorzaakt door de opkomst van technologisch geavanceerde meters voor kleinverbruikers. Deze meters kunnen bijvoorbeeld real-time meetdata registreren en doorgeven aan de leverancier, zodat consumenten met hun vraagpatroon kunnen inspelen op de prijs op de markt van elektriciteit en gas. Het is echter de inschatting van DTe dat deze ontwikkeling voor kleinverbruikers niet op korte termijn zal doorzetten. De metermarkt zal dus ook niet op korte termijn van de grond komen. Daarnaast ziet DTe mogelijkheden voor de ontwikkeling van de metermarkt bij vervanging van een meter door ouderdom, bij vervanging van een meter door het installeren van een micro-wkk of zonnepanelen (door een verbod op teruglopende meters), op nieuwbouwlocaties of renovatieprojecten. In deze gevallen is sprake van een natuurlijk switchmoment want er moet een nieuwe meter worden aangeschaft. Derhalve zijn de switchingskosten lager.

Markt reguleren

Aangezien naar de mening van DTe de metermarkt voor kleinverbruikers op dit moment niet functioneert en dit op korte termijn ook niet zal doen adviseert DTe om de markt te reguleren. Dit houdt in dat de tarieven en voorwaarden waartegen meterdiensten door de netbeheerder worden aangeboden aan de eisen dienen te voldoen die door de toezichthoudende organisatie worden gesteld. Aangaande elektriciteit betreft het diensten voor de meters die de netbeheerder beheert conform artikel 94 Elektriciteitswet en voor de meters die hij volgens artikel 16, lid 1, sub e op een expliciete vraag van een afnemer ter beschikking stelt. Ten aanzien van gas zijn dergelijke bepalingen niet in de G-wet opgenomen, maar gaat in de praktijk om dezelfde taken. Reguleren heeft als voordeel voor de consument dat de tarieven op kosten gebaseerd zijn en de consument derhalve niet teveel betaalt voor aan hem geleverde diensten. Tevens is de kwaliteit van de

diensten gewaarborgd. Ten aanzien van de eisen aangaande de voorwaarden kan worden gesteld dat hierbij grotendeels kan worden aangesloten bij de reeds bestaande MeetCode elektriciteit. Ten aanzien van de tarieven kan worden aangesloten bij de wijze waarop de transport- en aansluittarieven reeds door DTe worden vastgesteld.

De transport- en aansluittarieven worden door DTe gereguleerd op basis van een benchmark van de kosten van de verschillende netbeheerders. Dit houdt in dat de tarieven voor alle netbeheerders worden bepaald door de netbeheerders die tegen de laagste kosten de diensten weten te realiseren. Dit geeft een prikkel aan alle netbeheerders om tegen zo laag mogelijke kosten diensten te leveren. Door deze prikkel wordt de hele sector efficiënter.

Faciliteren toekomstige ontwikkeling markt

Zoals reeds gesteld constateert DTe enkel dat op dit moment de metermarkt voor kleinverbruikers niet goed functioneert. In de toekomst kan de metermarkt echter van de grond komen.

Om ontwikkeling van de markt mogelijk te maken is DTe van mening dat het wenselijk is om een consument, indien hij dit wenst, toe te staan om te switchen van meterleverancier. Een consument heeft de meeste reden om te switchen en lage switchkosten in het geval van een natuurlijk switchmoment, zoals vervanging van de meter of nieuwbouw. Het is van belang voor de ontwikkeling van de markt dat in die gevallen de netbeheerder verplicht wordt gesteld om de afnemer ruim van te voren op de hoogte te stellen van de mogelijkheid om een andere aanbieder dan de netbeheerder te kiezen. Indien een afnemer bij de netbeheerder blijft dient dit een expliciete keuze (bijvoorbeeld door het tekenen van een contract) van de afnemer te betreffen.

Om ontwikkeling van de markt te faciliteren is het naar de mening van DTe tevens wenselijk om aparte tarieven voor meterdiensten vast te stellen en deze niet te integreren in de aansluit- of transporttarieven. Op deze wijze kan een consument van een ander dan de netbeheerder meterdiensten afnemen, zonder met dubbele kosten geconfronteerd te worden. DTe heeft hierbij voor ogen dat in het geval een afnemer bij een natuurlijk switchmoment kiest om bij de netbeheerder meterdiensten af te nemen hij het gereguleerde tarief blijft betalen. In het geval een afnemer kiest voor een andere aanbieder zijn de tarieven vrij.

Als de ontwikkeling van de metermarkt doorzet en er op een gegeven moment sprake is van een goed functionerende markt zou de regulering kunnen stoppen. De afnemer wordt in dat geval immers beschermd door de tucht van de markt. In een mogelijk wetsvoorstel kan daarom worden opgenomen dat bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat de metermarkt niet langer gereguleerd hoeft te worden.

9 Bijlage 1; verzoek van MEZ aan DTe, 5 maart 2004

Geachte heer Zijl,

De markt voor gas- en elektriciteitsmeters en datacollectie is een vrije markt. Dit is door de toenmalige Staatssecretaris van Economische Zaken de heer Wijn bevestigd in zijn brief aan EnergieNed van 7 april 2003. Het is voor afnemers in de huidige markt dan ook mogelijk een bewuste keuze te maken voor een meetbedrijf, dit kan ook het meetbedrijf van de netbeheerder zijn. In de Elektriciteitswet 1998 is vastgelegd dat de netbeheerders verantwoordelijk zijn voor de bestaande metervoorraad. Tevens hebben netbeheerders in de Elektriciteitswet 1998 als het ware een vangnettaak op het gebied van meters en meten, zij hebben de wettelijke taak desgevraagd een meter ter beschikking te stellen. Afnemers die geen keuze maken ten aanzien van een meetbedrijf bij elektriciteit weten zich dan ook verzekerd van een meter dankzij de vangnettaak van de netbeheerder.

De elektriciteitsnetbeheerder opereert hiermee zowel in het gereguleerde als het niet-gereguleerde domein, hij heeft een wettelijke taak, maar kan ook één van de concurrerende aanbieders zijn bij die afnemers die wel de metermarkt op gaan.

In de Gaswet is geen sprake van een dergelijke vangnettaak voor de netbeheerder.

Kleinverbruikers zullen zich op dit moment niet of nauwelijks bewust zijn van de vrije metermarkt. Of kleinverbruikers, wetende dat de metermarkt vrij is, alsnog de metermarkt op zouden gaan, valt te betwijfelen. Gesteld kan worden dat deze groep afnemers bij elektriciteit op dit moment is aangewezen op de vangnettaak van de netbeheerder.

De netbeheerder zal, of hij de meetdiensten nu verzorgt op basis van zijn vangnettaak of niet, voor het verstrekken van de meter en de datacollectie de afnemer kosten in rekening brengen. Deze meetkosten maken in theorie geen deel meer uit van het gereguleerde tarief van de netbeheerder. Dat gereguleerde tarief wordt immers door alle afnemers betaald voor de wettelijke taken van de netbeheerder. Niet alle afnemers nemen meetdiensten van de netbeheerder af en wanneer zij dit wel doen, is dit niet in alle gevallen op grond van de vangnettaak. Het is de vraag hoe deze theorie zich tot de praktijk verhoudt.

In het geval van gas is het minder duidelijk met welke partij kleinverbruikers te maken hebben als het meetdiensten betreft. Mogelijk zijn zij aangewezen op de partij die ten tijde van de ontwikkeling van het woningbouwproject de opdracht tot plaatsing van de meters heeft verworven. Dit zou de regionale gasnetbeheerder kunnen zijn, maar ook een aan de gasnetbeheerder verwant bedrijf of een willekeurig technisch installatiebedrijf dat het lokale gastransportnet heeft ontwikkeld en thans exploiteert. Ook hier verneem ik graag van de DTe hoe de huidige situatie zich laat karakteriseren.

Graag zou ik de volgende vragen in een onderzoek beantwoord zien:

Welke kosten zijn door netbeheerders uit de gereguleerde tarieven verwijderd bij het vrijkomen van de metermarkt?

- Wat is de prijsontwikkeling van de metermarkt sinds vrijmaking ervan, bij zowel netbeheerders als nieuwe toetreders?
- Hoeveel nieuwe toetreders zijn er actief geworden op de vrije metermarkt, en hoeveel afnemers zijn geswitcht?
- Zijn er voorwaarden die netbeheerders hanteren voor meters die concurrentiebelemmerend werken?
- Welke verschillen zijn er in de regelgeving op dit terrein tussen elektriciteit en gas? Welke gevolgen heeft dit voor kleinverbruikers?

Voorts vraag ik u in te gaan op de vraag of u naar aanleiding van de uitkomsten op bovenstaande onderzoeksvragen aanpassingen in het beleid ten aanzien van het kleinverbruikersegment noodzakelijk acht. Mocht dit het geval zijn, dan verzoek ik u mij dienaangaande te adviseren.

Bovenstaande vragen zullen tijdens de behandeling door het Parlement van de zgn. Interventie- en Implementatiewet mogelijk aan de orde komen. In het voorlopig verslag van de Tweede Kamer stelden de leden van de fractie van de PvdA over deze materie een aantal vragen. In de beantwoording van die vragen heb ik aangegeven dat ik u heb verzocht bovenstaand onderzoek uit te voeren. Graag ontvang ik de resultaten van dit onderzoek uiterlijk 15 april 2004. Contactpersoon voor dit onderzoek is Louisa van den Broek bij de directie Energiemarkt.

mr. L.J. Brinkhorst
Minister van Economische Zaken

10 Bijlage 2: enquête netbeheerders elektriciteit

Bijlage tabellen

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2000	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2000
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2001	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2001
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2002	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2002
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2003	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2003
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2004	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2004
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Aantal geswitchte afnemers ⁷ op 1 januari 2004
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief	
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief	
t/m 3 * 25 A enkeltarief	
t/m 3 * 25 A dubbeltarief	

---

⁷ Onder het aantal geswitchte afnemers wordt het aantal afnemers verstaan in het gebied waarvan u netbeheerder bent dat van een ander dan de netbeheerder elektriciteit meetdiensten afneemt.

11 Bijlage 3: enquête netbeheerders gas

Bijlage tabellen

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2001	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2001
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2002	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2002
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2003	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2003
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2004	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2004
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Aantal geswitchte afnemers ⁸ op 1 januari 2004
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar	

---

⁸ Onder het aantal geswitchte afnemers wordt het aantal afnemers verstaan in het gebied waarvan u netbeheerder bent dat van een ander dan de netbeheerder gas meetdiensten afneemt.

12 Bijlage 4: enquête nieuwe toetreders

Bijlage tabellen

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2000	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2000
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2001	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2001
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2002	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2002
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2003	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2003
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Tarief beschikbaarstellen meter/ jaar in 2004	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2004
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief		
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief		
t/m 3 * 25 A enkeltarief		
t/m 3 * 25 A dubbeltarief		

Deelmarkt elektriciteit	Aantal afnemers op 1 januari 2004
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A enkeltarief	
> 3 * 25 A t/m 3* 80 A dubbeltarief	
t/m 3 * 25 A enkeltarief	
t/m 3 * 25 A dubbeltarief	

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2001	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2001
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2002	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2002
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2003	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2003
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Tarief beschikbaar-stellen meter/ jaar in 2004	Tarief uitlezen meter/ jaar in 2004
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar		

Deelmarkt gas	Aantal afnemers op 1 januari 2004
Kleinverbruikers tot 170.000 m ³ / jaar	